

ELEMENTE DE ORNAMENT ȘI CROIALĂ A CĂMĂȘII DE MIRE ÎN TRADIȚIILE POPULARE DIN REPUBLICA MOLDOVA

CANGAȘ Svetlana¹, FLOREA-BURDUJA Elena²

^{1,2}Departamentul Design și Tehnologii în Textile, Facultatea de Design,
Universitatea Tehnică a Moldovei, Chișinău, Republica Moldova
e-mail: svetlana.cangas@dt.utm.md, elena.florea@dt.utm.md

Rezumat: Tradițiile de dezvoltare ale societății se ramifică și impun ale sale cerințe în evoluția diverselor domenii cum ar fi: artă, meșteșugărit, diplomație, economie, inginerie, etc. adaptând și direcționând diverse pătri sociale în aceeași albie al traseului cultural. Costumul popular, la rândul său, sa dezvoltat încadrând în sine toate evenimentele și tradițiile unei familii cum ar fi: căsătorie, botez, înmormântare. Căsătoria era primul pas în viața cotidiană, de aceea se sărbătorea respectând bogatele obiceiuri care aveau menirea de a spori prosperitatea, buna înțelegere, respectul celor din jur, ș.a. Costumul de căsătorie se împodobește cu elemente de broderie, dantelă, accesorii care aveau să fie călăuză pe întreaga viață pentru ambii căsătorii, femeie și bărbat. Simbolismul apotropaic al broderiei cu elemente grafice fitomorfe pe cămașa de mire ne conduce către mesajul prosperității, fertilității și vivacității. Croiala cămășii de mire restabilită după prototipul din muzeul de Istorie și Etnografie din or. Leova respectă principiul modular al formei patrulateră al reperelor, tradițional portului popular moldovenesc și cămășii de tip poncho. Cămașa populară românească este preponderent cu mânecile extralungi, în portul popular al republicii lungimea mânecii în produsele din perioada interbelică de obicei este de până la punctele stilo-radiale sau încheietura mâinii, atât la femei cât și la bărbați. Volumul cămășilor este moderat oferind un drapaj ușor cu linii verticale al cutelor.

Cuvinte cheie: apotropaic, cult, simbol, familie, ornament, obiceiuri.

1. INTRODUCERE

Sărbătorile, obiceiurile și riturile sunt ansambluri de conduite și de acte repetitive, codificate, având o puternică încărcătură simbolică pe care comunitățile umane le practică pentru a controla și reglementa atât relațiile din interiorul lor cât și cele cu alte comunități. [1] Cele mai importante obiceiuri familiale sunt: obiceiurile legate de nașterea omului, căsătoria și înmormântarea. Căsătoria include ceremonialul prenupțial, nupțial și post nupțial, pentru care astăzi gradul de păstrare a tradițiilor ceremoniilor

produce o schimbare de la planul sacral la cel ceremonial. [1-4] Îmbrăcămintea populară pentru obiceiurile nupțiale era ornamentată în corespundere cu cerințele apotropaice impuse de obicei și ritual.

2. ORNAMENTUL CĂMĂȘII DE MIRE

Leova este un oraș amplasat pe malul Prutului cu trecutul unui târg comercial evreiesc, german, armenesc, românesc, etc. trecutul istoric al căruia și-a lăsat amprenta în portul popular care întrunește mai multe etnii. Ocupația de bază în sec. al XIX-lea era agricultura și creșterea vitelor. Cămășile pentru bărbați erau ornamentate cu broderie cu elemente grafice fitomorfe sau geometrificate.[5,6] Căsătoria este un eveniment de importanță de aceea ornamentul în cămașa nupțială de mire are rolul să protejeze și să călăuzească. Florile, fie prin culoare, formă, destinație mereu au venit cu un mesaj de comunicare a speranței, dragostei, despărțirii și de protecție. Semnificația culorii se regăsește în scrierile diverselor popoare adaptată către tradițiile culturii locale, semnificații deseori contrare și opuse. [7] Pentru cămașa de mire, luată în studiu, sa utilizat un ornament floral în cromatica verde pentru frunze, albastru pentru flori și accente cruciforme pentru centrul florii. Floarea și frunzele stilizate au caracteristici comune cu floarea de in. Culoarea albastră este simbol al dragostei, fidelității și respectului. Floarea de in este simbolul familiei.

Figura 1: Modelul ornamentului în cămașa de mire realizat în aplicația "cross stitch professional platinum,"

3. CROIALA CĂMĂȘII DE MIRE, or. LEOVA

Înainte de logodnă se face croitul, moment ceremonial practic exclus astăzi, dar în secolul trecut practicat în cazul nunțiilor de tradiție. Croiul cămășii de mire respectă principiul modular al reperelor de formă patrulateră tradițional portului popular românesc (fig. 2). Cămașa de mire care a servit în calitate de prototip s-a croit din materialul de tip pânză țesut în casă de lățimea 45 cm (fig.3). Cămașa este în croială dreaptă cu pieptul și spatele realizate dintr-o singură foaie de pânză de bumbac și cu toate reperatele într-un singur strat, forma căreia este prezentată în figura 2. Mânicile sunt croite

Figura 2: Cămașa de mire: forma, broderie și linii de coasere, prototip din Muzeul de Istorie și Etnografie din Leova, prezentare pe manechin digital de mărimea (182-96-96-41). Simulare clo 3d - [realizată de autori]

din două foi. Rolul de pavă de sub braț este realizat de clinii laterali ai pieptului și spatelui, lățimea cărora este de jumătate de foaie de material sau 22,50 cm. Cămașa este lungă până de după genunchi. Lungimea mânicilor nu acoperă încheietura mâinii. Gulerul este drept, dar se aranjează răsfrânt și se leagă în față cu „baiere” de culoarea broderiei.

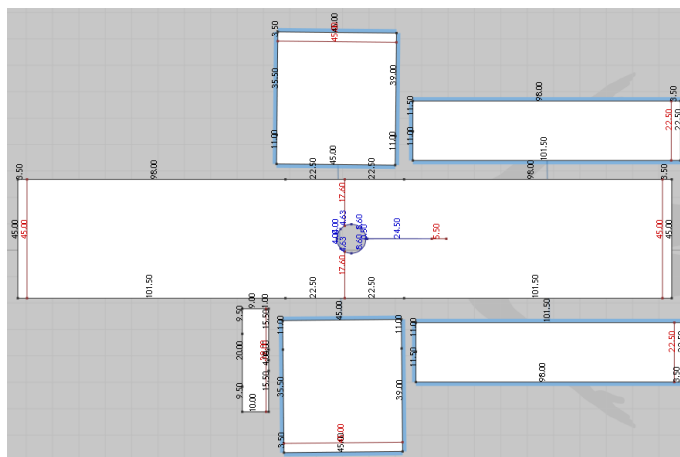

Figura 3: Repere de coasere a cămășii de mire. Simulare clo 3d -[restabilit de autori]

În figura 3 se prezintă reperele restabilite de coasere a cămășii de mire după prototipul (CP 2826 CE) din muzeul de Istorie și Etnografie din or. Leova.

4. CONCLUZII

- * Semnificația ornamentului în îmbrăcămintea populară pentru obiceiurile nupțiale are caracter apotropaic, comunicativ și de călăuză. Se amplasează de obicei pe liniile de terminație, despicătura din față a răscoiiei gâtului, guler și liniile de coasere a mânecilor de stan punând în evidență articulația mâinii (fig. 2).
- * Ornamentul cămășilor populare este preponderent de caracter vegetal, grafica căruia deși este stilizată (fig.1), dar respectă cu rigoare forma prototipului sursei. În cămașa de mire din acest articol ornamentul prezintă floarea de in, care este simbolul familiei, culoarea albastră la rândul său este simbol al dragostei, fidelității și respectului. Schema ornamentului cămășii de mire s-a realizat în aplicația „cross stitch professional platinum”.
- * Reperetele cămășii de mire s-au restabilit și realizat prin simulare în clo 3d pe manechinul de mărimea 182-96-96-41. Cămașa este croită pe materialul țesut în casă de lățimea 45 cm. Reperetele se încadrează fără deșeuri în lățimea materialului. Cămașa este de tip poncho cu clini laterali și fără pavă.
- * Volumul formei cămășii este moderat (fig.2), drapându-se în cute moi, verticale. Lungimea cămășii de mire depășește considerabil linia genunchilor. În schimb lungimea mânecilor puțin depășește mâneca de proporțiile $\frac{3}{4}$, caracteristică pentru produsele portului popular din perioada interbelică în republică.

5. REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Buzilă, Varvara, *Sărbătorile, obiceiurile și ritualurile*, accesat <https://mecc.gov.md/ro/content/capitolul-v-sarbatorile-obiceiurile-si-ritualurile>.
2. Grădinaru, Natalia. *Ceremonialul nupțial în satele din valea Prutului de Jos: funcționalitate și inovații*. In: Valorificarea patrimoniului etnocultural: al Republicii Moldova în cercetare și educație, 15 noiembrie 2018, Chișinău. Chișinău, Republica Moldova: Institutul Patrimoniului Cultural,

- 2018, Ediția 3, p. 27. ISBN 978-9975-84-074-3.
3. Croitoru, Angela, *Cele mai frumoase tradiții și obiceiuri din Republica Moldova*, interviu cu preot, prof., dr. Mihai Capșa-Togan, accesat <https://mesagerulneamt.ro/2022/09/cele-mai-frumoase-traditii-si-obiceiuri-de-nunta-din-moldova/>.
 4. Buzilă, V., *Costumul popular din Republica Moldova*, Ghid practic, Chișinău-2011, 170 p.
 5. Kolbenheyer, E., *Designs of the home-industry embroideries in Bukovina*, published by the imperial ministry for public works and the Bucovina Diet, 1912, 200p.
 6. Cangaș, Svetlana, Florea-Burduja, Elena, *Digital revitalization of popular port products*. Journal of social sciences 2022, Vol. V (3), Technical University of Moldova (Publishing House) „Tehnica UTM” , September, 2022, 168-179 pp. ISSN 2587-3490, eISSN 2587-3504 DOI: 10.52326/jss.utm.2022.5(3).13 Available: <https://jss.utm.md/2022/10/04/digital-revitalization-of-popular-port-products/>.
 7. Apostol-Makovei, T., *Simbolismul cromatic în cultura românească tradițională*, Știința, 2019, 208p.